

Czwartek, 15 grudnia 2022 r.

P9_TA(2022)0446

Tłumienie pokojowych demonstracji przez juntę wojskową w Czadzie**Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie tłumienia pokojowych demonstracji przez juntę wojskową w Czadzie (2022/2993(RSP))**

(2023/C 177/11)

Parlament Europejski,

- uwzględniając swoje rezolucje z 20 maja 2021 r. w sprawie sytuacji w Czadzie ⁽¹⁾ oraz z 16 września 2020 r. w sprawie współpracy UE–Afryka w dziedzinie bezpieczeństwa w regionie Sahelu, Afryce Zachodniej i Rogu Afryki ⁽²⁾,
- uwzględniając oświadczenie wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa wydane 20 kwietnia 2021 r. w związku ze śmiercią prezydenta Idrissa Déby'ego Itno,
- uwzględniając oświadczenie delegatury Unii Europejskiej w Czadzie z 19 października 2022 r.,
- uwzględniając oświadczenie rzecznika Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych z 20 kwietnia 2021 r. w sprawie Czadu,
- uwzględniając sprawozdanie Rady Pokoju i Bezpieczeństwa Unii Afrykańskiej z misji informacyjnej w Czadzie, która odbyła się w dniach 29 kwietnia – 6 maja 2021 r.,
- uwzględniając wielonarodowe wspólne siły interwencyjne (MNJTF) do walki z Boko Haram, umocowane przez Radę Pokoju i Bezpieczeństwa Unii Afrykańskiej i wspierane przez unijny Instrument na rzecz Pokoju w Afryce,
- uwzględniając rezolucję Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 2359 (2017) w sprawie rozmieszczenia połączonych sił Grupy Pięciu na rzecz Sahelu (FC-G5S),
- uwzględniając wspólną deklarację członków Rady Europejskiej i państw Grupy Pięciu na rzecz Sahelu z 28 kwietnia 2020 r. w sprawie bezpieczeństwa, stabilności i rozwoju Sahelu,
- uwzględniając konkluzje Rady z 16 kwietnia 2021 r. w sprawie zintegrowanej strategii Unii Europejskiej w regionie Sahelu, w których potwierdzono znaczenie solidnego i długoterminowego partnerstwa między UE a Sahelem,
- uwzględniając krajowy program orientacyjny dla Czadu w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju na lata 2014–2020,
- uwzględniając konstytucję Czadu,
- uwzględniając Umowę o partnerstwie zawartą między członkami grupy państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku z jednej strony a Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi z drugiej strony, podpisaną w Kotonu 23 czerwca 2000 r. ⁽³⁾ (umowa z Kotonu),
- uwzględniając Afrykańską kartę praw człowieka i ludów, która została przyjęta 27 czerwca 1981 r. i weszła w życie 21 października 1986 r.,
- uwzględniając Afrykańską kartę w sprawie demokracji, wyborów i rządów przyjętą 30 stycznia 2007 r.,
- uwzględniając znowelizowaną Kartę okresu przejściowego Czadu,
- uwzględniając światowy indeks terroryzmu z 2019 r.,
- uwzględniając Powszechną deklarację praw człowieka,
- uwzględniając art. 144 ust. 5 i art. 132 ust. 4 Regulaminu Parlamentu,

⁽¹⁾ Dz.U. C 15 z 12.1.2022, s. 166.

⁽²⁾ Dz.U. C 385 z 22.9.2021, s. 24.

⁽³⁾ Dz.U. L 317 z 15.12.2000, s. 3.

Czwartek, 15 grudnia 2022 r.

- A. mając na uwadze, że od śmierci byłego prezydenta Idrissa Déby'ego Itno w kwietniu 2021 r. Czadowi przewodzi jego syn Mahamat Idriss Déby Itno; mając na uwadze, że Tymczasowa Rada Wojskowa zawiesiła wcześniej stosowanie konstytucji, rozwiązała rząd i zgromadzenie narodowe;
- B. mając na uwadze, że Tymczasowa Rada Wojskowa zobowiązała się do przeprowadzenia demokratycznych wyborów w ciągu 18 miesięcy od przejęcia władzy; mając na uwadze, że 1 października 2022 r. oficjalnie przyjęto środki związane z dialogiem narodowym i ogłoszono, że wybory zostaną opóźnione o dodatkowe dwa lata; mając na uwadze, że Unia Afrykańska sformułowała warunki, w tym odrzucenie wszelkiego przedłużenia pierwotnego 18-miesięcznego okresu przejściowego oraz poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności;
- C. mając na uwadze, że dialog narodowy zorganizowano, aby określić plan procesu transformacji; mając na uwadze, że nie wszystkie ugrupowania opozycyjne uczestniczyły w tym procesie; mając na uwadze, że na koniec dialogu wydano zalecenia, aby odroczyć proces transformacji i nie wykluczać nikogo, w szczególności obecnego prezydenta, z kandydowania w przyszłych wyborach;
- D. mając na uwadze, że czadyjskie organizacje społeczeństwa obywatelskiego opracowały plan przejściowy, który ma na celu zakończenie kryzysu; mając na uwadze, że niektóre czadyjskie organizacje społeczeństwa obywatelskiego zaleciły, aby wsparcie międzynarodowe przybrało formę mechanizmu stabilizacyjnego, którego celem będzie przywrócenie porządku konstytucyjnego i wsparcie planu transformacji;
- E. mając na uwadze, że między 13 marca a 8 sierpnia 2022 r. rząd Czadu wezwał do Dohy 53 polityczne ruchy wojskowe, z których tylko 6 było prawdziwych, aby wynegocjować porozumienie pokojowe;
- F. mając na uwadze, że Tymczasowa Rada Wojskowa wezwała do Ndżameny ponad 1 300 delegatów, z których prawie wszyscy zostali bezpośrednio powołani przez rząd do udziału w tzw. pluralistycznym i suwerennym dialogu narodowym;
- G. mając na uwadze, że te dwa wydarzenia były bojkotowane przez najważniejsze partie polityczne, organizacje społeczeństwa obywatelskiego i prawdziwe polityczne grupy wojskowe;
- H. mając na uwadze, że 20 października 2022 r. tysiące osób protestowało w całym Czadzie, domagając się natychmiastowego przywrócenia demokratycznych rządów; mając na uwadze, że uprzedzając te wydarzenia, 19 października 2022 r. minister bezpieczeństwa publicznego zakazał wszelkich demonstracji w kraju; mając na uwadze, że policja w całym kraju nieprzerwanie i powszechnie tłumiała protesty, używając wobec pokojowych demonstrantów ostrej amunicji i gazu łzawiącego;
- I. mając na uwadze, że władze ogłosiły również tymczasowe zawieszenie działalności siedmiu grup politycznych; mając na uwadze, że zakazały one również działalności głównych grup opozycyjnych i koalicji społeczeństwa obywatelskiego „Wakit Tamma” w całym kraju; mając na uwadze, że w niektórych miastach i dzielnicach ograniczono dostęp do internetu;
- J. mając na uwadze, że 4 listopada 2022 r. na posiedzeniu Komitetu ONZ przeciwko Torturom sprawozdawca Sébastien Touzé oszacował, że w wyniku protestów antyrządowych zginęło od 50 do 150 osób, zniknęło od 150 do 184 osób, aresztowano 1 369 osób, a od 600 do 1 100 osób przewieziono do zakładu karnego o podwyższonym rygorze bezpieczeństwa w Koro Toro, które znajduje się na pustyni około 600 km od stolicy;
- K. mając na uwadze, że 400 osób zatrzymanych osądzono w ciągu czterech dni pod nieobecność jakiegokolwiek obrońcy; mając na uwadze, że 5 grudnia 2022 r. 262 zatrzymanych demonstrantów skazano na kary do trzech lat pozbawienia wolności, a także wydano 80 wyroków w zawieszeniu i 59 wyroków uniewinniających;
- L. mając na uwadze, że procesy prowadzono bez zapewnienia przejrzystości, a wiadomości o nich nie podawano do informacji publicznej; mając na uwadze, że demonstrantom odmawiano dostępu do wymiaru sprawiedliwości; mając na uwadze, że Czadyjska Izba Adwokacka nazwała proces „parodią sprawiedliwości” i odwołała się od decyzji sądu, a także mając na uwadze, że należący do niej prawnicy zbojkotowali procesy sądowe;
- M. mając na uwadze, że Komitet ONZ przeciwko Torturom stwierdził w swoich uwagach, że powszechność przemocy w więzieniach, w tym aktów przemocy popełnianych przez personel więzienny wobec zatrzymanych, jest alarmująca, i zwrócił się do władz państwowych o przeprowadzenie dochodzenia w sprawie wszystkich przypadków śmierci w areszcie oraz wszystkich zarzutów dotyczących tortur i złego traktowania przez personel więzienny;

Czwartek, 15 grudnia 2022 r.

- N. mając na uwadze, że stan bezpieczeństwa w regionie Sahelu w ostatnich latach znacznie się pogorszył, co stwarza poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa regionalnego i międzynarodowego; mając na uwadze, że łamanie praw człowieka i masowe zabójstwa są powszechne, a coraz większy brak bezpieczeństwa żywnościowego, korupcja, skrajne ubóstwo i powodzie pogarszają sytuację w zakresie bezpieczeństwa; mając na uwadze, że w 2019 r. w Sahelu odnotowano najgwałtowniejszy wzrost liczby krwawych działań ekstremistycznych w porównaniu z innymi regionami;
- O. mając na uwadze, że w swojej zintegrowanej strategii w Sahelu, przyjętej przez Radę 16 kwietnia 2021 r., UE zobowiązała się do wspierania momentów kluczowych dla demokracji w regionie, zwracania szczególnej uwagi politycznej na wysiłki w dziedzinie sprawowania rządów i praworządności oraz do dalszego propagowania bardziej centralnej roli sił bezpieczeństwa wewnętrznego we wzmacnianiu stosunków opartych na zaufaniu między ludnością a państwem;
- P. mając na uwadze, że według ONZ Czad przyjął ponad 577 000 uchodźców m.in. z Darfuru, Republiki Środkowoafrykańskiej, Nigerii i Kamerunu, a także 381 000 osób wewnętrznie przesiedlonych; mając na uwadze, że stabilność Czadu ma kluczowe znaczenie dla Sahelu oraz Afryki Północnej i Wschodniej;
- Q. mając na uwadze, że Czad znajduje się w regionie o strategicznym znaczeniu i stoi w obliczu poważnych wyzwań w zakresie bezpieczeństwa ze względu na bliskość regionalnych bojówek, zwłaszcza wokół regionu jeziora Czad, gdzie działają Prowincja Zachodnioafrykańska Państwa Islamskiego i Boko Haram, islamistyczna bojówka z siedzibą w Nigerii; mając na uwadze, że Czad odgrywa kluczową rolę w regionalnych wysiłkach na rzecz utrzymania pokoju jako członek wspólnych sił Grupy Pięciu na rzecz Sahelu oraz wielonarodowych wspólnych sił interwencyjnych;
1. potępia akty przemocy prowadzące do śmierci oraz represje wobec prodemokratycznych demonstrantów podczas protestów w październiku 2022 r. oraz wyraża głębokie ubolewanie z powodu ofiar śmiertelnych; ponownie potępia wojskowy zamach stanu przeprowadzony 20 kwietnia 2021 r. przez Tymczasową Radę Wojskową, a następnie zawieszenie stosowania konstytucji Czadu i rozwiązanie zgromadzenia narodowego i rządu;
 2. potępia ograniczenie podstawowego prawa do demonstracji oraz stosowanie przemocy wobec demonstrantów i społeczeństwa obywatelskiego w Czadzie; wyraża głębokie ubolewanie, że środki podjęte przez rząd mogą zagrozić trwającemu procesowi demokratyzacji; wzywa władze do pełnego respektowania krajowych i międzynarodowych zobowiązań kraju, w szczególności do szanowania wolności pokojowego zgromadzania się i zrzeszania się oraz prawa do integralności cielesnej;
 3. wzywa ONZ i Unię Afrykańską do wszczęcia niezależnego i bezstronnego dochodzenia w sprawie doniesień o przemocy, w tym wiadomości o torturach w więzieniach w Czadzie, aby postawić przed sądem sprawców przemocy wobec jednostek i społeczeństwa obywatelskiego; apeluje o pociągnięcie do odpowiedzialności osób odpowiedzialnych za przemoc i zabójstwa oraz wzywa władze Czadu do dopilnowania, aby czadyjskie wojsko, żandarmeria i policja zostały przeszkolone w zakresie Kodeksu postępowania ONZ dla służb wymiaru sprawiedliwości oraz Podstawowych zasad w sprawie stosowania przymusu i broni palnej przez służby wymiaru sprawiedliwości, a także się do nich stosowały;
 4. potępia masowe procesy prodemokratycznych demonstrantów, podczas których nie przestrzegano międzynarodowych standardów dotyczących przejrzystości i dostępu do wymiaru sprawiedliwości; wzywa do uchylecia wyroków i uwolnienia demonstrantów;
 5. zdecydowanie wzywa rząd do zapewnienia wszystkim osobom oskarżonym po protestach z 20 października 2022 r. pełnego dostępu do ochrony prawnej; podkreśla, że UE będzie bardzo uważnie śledzić kontynuację postępowań sądowych oraz że ich wynik będzie mieć kluczowe znaczenie dla przyszłych stosunków UE–Czad;
 6. głęboko ubolewa nad tym, że reżim nie dotrzymał zobowiązania do przeprowadzenia demokratycznych przemian; przypomina o znaczeniu szybkiego przywrócenia porządku konstytucyjnego i przeprowadzenia w odpowiednim czasie przemian pod przywództwem cywilnym, które zagwarantują poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności, i przypomina, że znaczące zaangażowanie wszystkich podmiotów cywilnych i politycznych ma zasadnicze znaczenie dla zagwarantowania wiarygodności i legalności trwającego procesu;

Czwartek, 15 grudnia 2022 r.

7. pilnie wzywa do jak najszybszego zorganizowania nowych przejrzystych, pluralistycznych i wiarygodnych wyborów parlamentarnych i prezydenckich, które będą w pełni zgodne z konstytucją krajową i międzynarodowymi standardami wyborczymi, w tym przez zapewnienie pełnego udziału partii opozycyjnych; zwraca uwagę na znaczenie niezależnej i przejrzystej krajowej komisji wyborczej oraz współpracy z partnerami międzynarodowymi w tym zakresie; wyraża głębokie ubolewanie z powodu lekceważenia przez organy władzy wyraźnej dyrektywy Rady Pokoju i Bezpieczeństwa Unii Afrykańskiej opartej na Afrykańskiej karcie na rzecz demokracji, wyborów i dobrych rządów oraz wcześniejszego publicznego zobowiązania Tymczasowej Rady Wojskowej, że jej przywódcy nie będą kandydować w nadchodzących wyborach;
8. przypomina, że prawdziwie demokratyczne reformy i transformacja muszą odbywać się pod kontrolą cywilną oraz umożliwiać pełny i aktywny udział organizacji społeczeństwa obywatelskiego, partii opozycyjnych, kobiet i młodzieży, a także wolnej prasy, które powinny mieć możliwość działania bez obaw przed przemocą, zastraszaniem czy obstrzeceniami;
9. ubolewa nad ciągłą przemocą i atakami terrorystycznymi, które wciąż mają miejsce w Czadzie; ponownie wyraża zaniepokojenie przedłużającym się kryzysem w Czadzie oraz niestabilną sytuacją w zakresie bezpieczeństwa na północy kraju, a także zdecydowanie potępia powtarzające się przypadki łamania praw człowieka oraz prawa międzynarodowego i humanitarnego;
10. wzywa rząd do zwrócenia się o wsparcie do krajowych i międzynarodowych mediatorów, Biura Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka, Unii Afrykańskiej, Specjalnego Przedstawiciela UE w regionie Sahelu, Wspólnoty Gospodarczej Państw Afryki Środkowej i innych organizacji międzynarodowych, aby przezwyciężyć obecny impas oraz przyspieszyć dialog narodowy i proces przemian demokratycznych;
11. jest niezwykle zaniepokojony utrzymującym się wysokim poziomem korupcji i bezkarności w Czadzie; zauważa, że niemożność rozwiązania problemu bezkarności za łamanie praw człowieka utrwala takie nadużycia i osłabia zaufanie publiczne do instytucji państwowych;
12. wzywa Komisję, Europejską Służbę Działań Zewnętrznych i państwa członkowskie do zwiększenia ich wsparcia dla niezależnych organizacji pozarządowych, obrońców praw człowieka i niezależnych mediów działających w Czadzie, w tym przez finansowanie i wspieranie osób potrzebujących ochrony;
13. wzywa UE i jej państwa członkowskie do poruszenia kwestii praw człowieka w rozmowach z władzami Czadu, do zapewnienia Czadowi wsparcia technicznego w okresie przejściowym oraz do rozważenia wszczęcia procedury na mocy art. 96 umowy z Kotonu, co w ostateczności może doprowadzić do zawieszenia współpracy UE na rzecz rozwoju z Czadem do czasu przywrócenia zgodnego z prawem porządku konstytucyjnego;
14. przypomina, że zmiana klimatu, brak bezpieczeństwa żywnościowego, wzrost liczby ludności, eksploatacja zasobów naturalnych, ubóstwo oraz brak możliwości edukacyjnych i gospodarczych to podstawowe przyczyny niestabilności, przemocy i rekrutacji terrorystów w całym regionie Sahelu; podkreśla, że koordynacja wsparcia w zakresie bezpieczeństwa, rozwoju, pomocy humanitarnej i wspierania demokracji jest niezbędna do zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju w całym regionie;
15. zauważa, że współpraca i inicjatywy regionalne, w tym Unia Afrykańska i Grupa Pięciu na rzecz Sahelu, mają kluczowe znaczenie dla wspierania kierowanej przez Afrykę strategii przeciwdziałania terroryzmowi i niestabilności w regionie Sahelu; podkreśla swoje wsparcie dla Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju oraz współpracę z MNJTF;
16. z zadowoleniem przyjmuje regionalizację obecności wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony w regionie Sahelu, która ma na celu wzmocnienie regionalnego podejścia do działań UE w tym regionie, aby wspierać współpracę transgraniczną w Sahelu i między regionalnymi strukturami współpracy, a także zwiększać zdolności krajowe państw Grupy Pięciu na rzecz Sahelu; wzywa UE i jej państwa członkowskie do szybkiego wdrożenia propozycji inicjatywy Drużyny Europy dla Czadu dotyczącej sprawowania rządów, demokratyzacji, pokoju i bezpieczeństwa;
17. wzywa UE, jej państwa członkowskie i społeczność międzynarodową do pilnego zareagowania na sytuację humanitarną wynikającą z sytuacji w zakresie praw człowieka w Czadzie oraz do udzielenia temu krajowi niezbędnej pomocy w szybkim zaspokojeniu pilnych potrzeb w zakresie ochrony osób wewnętrznie przesiedlonych i uchodźców;
18. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, Unii Afrykańskiej i jej instytucjom oraz rządowi i Zgromadzeniu Narodowemu Czadu.